

Universitatea din Craiova
Facultatea de Teologie Ortodoxă
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane
Domeniul Teologie

Teză de Doctorat:
**Dimensiunea sinodală a vieții Bisericii întemeiată pe
voința Mântuitorului Iisus Hristos - Epoca Apostolică**

REZUMAT

Coordonator Științific:
ÎPS Prof.Univ.Dr IRINEU ION POPA

Doctorand:
Ierom. Macovei C. Manuel-Cristian

CRAIOVA
2015

Cu referire la teza de doctorat, criteriul de analiză și de cercetare este îndeplinit prin urmărirea consecventă a obiectivelor propuse în planul de cercetare. Fundamentul hristologico-pnevmatic al eclesiologiei reprezintă reflexia treimică a dumnezeirii de răscumpărare a neamului omenesc și prin deplinătatea harului sfânt, îndumnezeirea omului cu proiecția veșniciei. Realizarea unei documentări minuțioase, cu referire la perioada apostolică și expresia comuniunii sinodale în contextul sobornicității, a acestei perioade. Forma sinodală a Bisericii reprezintă autoritatea divino-umană a lui Hristos, care S-a făcut, Cel dintâi întru toate. Reprezintă esența Bisericii însăși, ca una ce a luat ființă pe temelia Hristos și este desăvârșită prin harul dumnezeiesc. Astfel, teza se împarte în următoarele capitole conform caracteristicilor de structurare analitică.

Capitolul I: Iisus Hristos - icoana împăcării omului cu Dumnezeu

Mântuirea neamului omenesc, din robia păcatului, s-a realizat prin Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, prin care se reflectă iconomia Sf. Treimi, întru deplinătatea ei. Omul, prin cădere, a devenit inferior vocației sale, dar planul divin a rămas neschimbat, în consecință, misiunea primului Adam trebuia împlinită de Adam cel ceresc, adică de Hristos, nu în sensul de a Se substitui omului, căci dragostea nemărginită a lui Dumnezeu nu înlocuiește legământul libertății umane, ci pentru a reda omului posibilitatea de a-și împlini misiunea, pentru a-i redeschide calea spre îndumnezeire - această supremă sinteză, realizată prin om, a lui Dumnezeu și a cosmosului creat, sinteză în care se regăsește sensul întregii antropologii creștine.

Prin coruperea firii umane, viziunea rațională a omului găsește limitarea în cele materiale sau o oarecare satisfacere momentană, vrând să dea sens înclinațiilor¹ sale neputând să deslușească prin „ceața păcatului” linia de orientare a vieții sale. Pentru că sufletul a fost făcut să vadă pe Dumnezeu și să fie luminat de El. Dar, în locul lui Dumnezeu, el a căutat cele stricăcioase și întunericul, precum zice Domnul la (Ecl.7, 29) „Dumnezeu a făcut pe om drept, dar oamenii au căutat gânduri multe”. Odată ce păcatul devenise „mediul ambiant”² al vieții noastre, era necesar ca izbăvirea să vină tot prin

¹ Este vorba de răul pe care omul alege de bunăvoie să-l săvârșască, rău care deși nu are o realitate ontologică, el se grefează pe cele ce sunt raționale, devenind astfel în mod automat o alegere rațională a omului.

² Condiția firii umane se regăsea sub șablonul aspectului repetitiv al păcatului, slăbind voința, se „resemna” neputându-se elibera singură de jugul păcatului. Aceasta nu însemna, că „chipul” a fost distrus total, ci numai că s-a întunecat, căci altfel omul nu ar fi în stare să intre în comuniune cu Dumnezeu. Așa cum organismul uman nu poate trăi fără sursă de oxigen, așa firea noastră nu putea trăi într-o continuă stare de

prisma existențialității umane³, astfel „este de la sine înțeles că era necesar ca Taina Fiului lui Dumnezeu să se împlinească în Om, pentru ca să se opună direct diavolului și răului, cum s-a zis: (Ioan 1, 29) „Iată Mielul lui Dumnezeu, care ridică păcatele lumii”... Așadar, Fiul lui Dumnezeu înomenit a opus răului, binele veșnic, răutății, diavolului, iubirea divină și morții, nemurirea. Diavolului, Dumnezeu i S-a opus personal, prin Fiul Său înomenit, adică El a opus bogăția unătății Sale, păcatelor nenumărate pe care oamenii le-au făcut sub influența celui rău.”⁴

Astfel, întregirea naturii umane se îndeplinește prin Iisus Hristos, în chipul kenozei Sale celei dumnezeiești și veșnice. Prin aceasta, omul este chemat continuu, spre această stare kenotică, în sânul Bisericii Sale, celei veșnice, care, de-altfel, prin Capul ei (Hristos), se află într-o stare de chenoză veșnică. Ea este mărturisitoarea Celui ce S-a jertfit, mai presus de înțelegerea umană, pentru ca omul să primească restaurarea. Chipul dragostei Sale Dumnezeiești față de creația Sa se arată prin Smerenia Sa desăvârșită, așa cum arată Sf.Ap.Pavel (Filipeni 2, 2-11). Chenoza dumnezeiască a Fiului aduce planul mântuirii omului la îndeplinire, prin conlucrarea Sf. Treimi, așa încât omul primește darul pierdut. Dumnezeu s-a smerit în om, dar omul s-a îndumnezeit prin El. Omul îndumnezeit a fost fără de păcat, s-a biruit și s-a șters în omul care crede, ascultă și trăiește după învățătura și pilda lui Iisus Hristos. Deci prin unirea noastră deplină, prin Har cu Hristos, devenim făptură nouă (II Cor. 5, 17), nu mai suntem robi ai păcatului și ai morții (Rom.8, 12; Gal.2, 4), ne desăvârșim în El (Filip. 2, 5), grăim în El (II Cor.2, 17), umblăm în El (Col. 2, 6), ne bucurăm în El (Filip.3, 1; 4, 4), biruim toate în Domnul (Filip. 4,13; Efes. 6, 10; I Cor. 1, 21; 2, 14); suntem frați în El și primim pe fiecare semen al nostru în El (Rom.15,18; 16, 1,2; Filip.1, 14; 4, 21), după cum Sf.Ap.Pavel, mărturisește (din propria experiență harică), în epistolele sale „Cu Hristos m-am răstignit (Gal.2,19), cu Hristos am murit (Rom. 6, 8; Col. 2, 20), m-am răstignit cu El și am înviat cu El” (Efes. 2, 5-6; Col. 2, 13.).

Pogorârea Sfântului Duh în chipul limbilor de foc (Fapte II, 3) a fost și începutul Bisericii ca unitate a celor ce credeau și propovăduiau, luminați de îndrăzneala cunoașterii Adevărului. Cuvintele - (Ioan XVI, 33) „Îndrăzniți, Eu am biruit lumea” arată

toxicitate sufletească, fiind necesară Sursa vieții noastre Hristos Logosul. Pr. Drd. Alexandru Joița, *Logos și Theosis*, în: ST, seria II, XXVII, (1975), Nr. 7-8, p. 546: „Cele două firi ale ipostosului Logosului sunt cei doi plămâni ai „condiției umane” prin care noi inspirăm oxigenul îndumnezeitor al harului și elierăm dioxodul de carbon al păcatului aducător de moarte”.

³ (I Cor. XV, 21-22) „Căci dacă printr-un om a venit moartea, tot printr-un om va veni și învierea morților. Căci după cum toți mor în Adam, tot așa vor învia în Hristos”.

⁴ ÎPS. Dr. Irineu Popa, *Iconomia plinirii vremilor în Iisus Hristos*, Craiova 2013, p. 20.

efectele răscumpărătoare ale operei lui Hristos, dar și misiunea pentru care sunt chemați Apostolii să-și depună tot zelul lor. Acest zel este încălzit de darul Sfântului Duh. Prin deplinătatea Harului Sfânt, pogorât la Cincizecime⁵, se desăvârșește planul din veci al lui Dumnezeu, de a restaura firea umană și a o îndumnezei prin umanitatea desăvârșită a lui Hristos, în Biserica Sa cea sfântă. Planul din veci, a lui Dumnezeu se desăvârșește prin Chipul Fiului Dumnezeiesc, care prin ascultarea Sa desăvârșită, ridică umanitatea căzută în sânul dialogului treimic. Biserica se întemeiază și se extinde prin coborârea Sfântului Duh. Ea se naște ca mărturisitoare a faptelor, a vieții, Învierii și Înălțării Mântuitorului și ca participantă la ele. Mărturisind sacramental și doctrinal pe Capul ei, Biserica este incheierea Revelației neo-testamentare și devine posesoare a descoperirii dumnezeiești. Acesta este efectul esențial al coborârii Sfântului Duh. Acum Sf. Apostoli înțeleg pe deplin predica lui Iisus și sensurile adânci ale iconomiei. Aceasta este realitatea existențială (ontologică) a rațiunii noastre restabilite, prin Iisus Hristos, Cel ce ne-a adus sub chipul ascultării Sale înaintea Tatălui, ca rațiuni curățate de păcat și pnevmatizate. Iisus Hristos, fiind Cap al Bisericii Sale, o sfințește și o luminează prin Trupul Său, cuprinzându-ne pe toți și toate. Prin Persoana Sa primim astfel numirea de fiu din partea Tatălui și suntem ridicați la dialogul treimic al iubirii. Ne împărtășim de abundența Harului Sfânt, iar această stare ne ridică în afara intervalului de timp și de spațiu. Devenim, în Hristos și prin Biserică, copărtași ai slavei dumnezeiești, ca asemănare maximală cu Chipul Veșnic.

Capitolul II: Biserica - plinătatea iconomiei Preasfintei Treimi în lume

Prin Biserică, Hristos ridică lumea decăzută prin vina lui Adam. Întemeierea Bisericii, înseamnă valorificarea revelației dumnezeiești ca forță de înălțare a credinciosilor spre Dumnezeu. Biserica Însăși urmărește ridicarea membrilor ei pe culmile îndumnezeirii, caci ea devine propovăduitoare a descoperirii divine. Cei ce primesc pe Hristos devin prin Biserică, (Matei 5, 13-14) „lumina lumii, sarea pământului”. Pătrunși de Sfântul Duh, Sf. Apostolii⁶, fac să crească zilnic Biserica prin

⁵ Vladimir Lossky, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, p. 52: „Cincizecimea apărea deci ca țelul, scopul final al iconomiei dumnezeiești pe pământ. Hristos Se întoarce la Tatăl pentru ca Duhul să Se pogoare: „Vă este de folos ca să Mă duc Eu. Căci dacă nu Mă voi duce, Mîngîietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi“ (Ioan 16, 7)”.

⁶ Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericească*, PSB, vol. 13, trad. Pr. Prof. T. Bodogae, București, 1987, p. 69: „Fără îndoială că numai datorită unei puteri cerești și unui ajutor de sus a putut străluci asemeni razelor

predicarea lui Iisus cel Înviat. Constituirea Bisericii ca scop al revelației dumnezeiești aduce o lumină deosebită și asupra revelației care pune în evidență puterea ei de reliefare a dispoziției credinciosului de maxima apropiere de Dumnezeu. Sămânța aruncată de Sf. Apostoli a dat naștere Bisericii pentru că a găsit pământ roditor. Acest pământ a fost fertilizat de așteptarea întreținută atât de făgăduința desăvârșirii viitoare, dar și de conținutul cuprins în revelație.

Astfel, Biserica, întemeiată și înveșnicită prin Crucea și Învierea Mântuitorului Hristos, reprezintă chipul iconic al Sf. Treimi, prin care omul se îndumnezeiește și se unește prin har cu El. Conlucrarea Duhului Sfânt cu Fiul reprezintă Cincizecimea continuă⁷, concretizată în Biserică, ca fiind veșnică și fără de pată. Prin Duhul Sfânt, Hristos Cel înviat, se împărtășește tuturor oamenilor. De harul Sf. Duh ne împărtășim numai prin Trupul lui Hristos, cel pnevmatizat de Duhul, ca fiind acțiunea perihoretică deplină a dumnezeirii. Biserica este a lui Dumnezeu Tatăl și a Domnului Iisus Hristos, în deplinătatea Duhului Sfânt. Este iubită de Dumnezeu, Tatăl lui Iisus Hristos sau iubită și luminată prin voința celui care a dorit toate cele ce sunt, potrivit credinței și dragostei lui Iisus Hristos, Domnul nostru. Biserica aparține Tatălui și lui Hristos, fără a fi o relație de simplă proprietate, este sădirea Tatălui, cultivată de Iisus Hristos. Biserica este binecuvântată în măreție prin plenitudinea lui Dumnezeu Tatăl și prin Harul lui Dumnezeu Tatăl în Hristos Iisus Mântuitorul nostru. Biserica a obținut milostivirea prin măreția Tatălui din ceruri și a lui Iisus Hristos, Unul Său Născut și poartă numele Tatălui⁸. Chiar și unirea și alegerea în patima cea adevărată, se realizează prin voința Tatălui lui Iisus Hristos, Domnul nostru „...Tatăl este dragostea care se răstignește, Fiul- dragostea crucificată, Duhul- dragostea triumfătoare”.

Deci prin Hristos cel răstignit și înviat, Biserica este înveșnicită, și umplută de har prin Duhul Sfânt, (Efes. 1, 23) „Cel ce plinește în toți”, care lucrează în ea, trup tainic al Domnului. Omul devine „făptură nouă” în și prin Hristos, spre cunoașterea lui Dumnezeu și unirea cu El prin har. În trupul Lui Hristos, sunt active puterile îndumnezeitoare, iradiante ale Duhului Sfânt, dar fără să se dispenseze de simțirile și de lucrările trupului. Dintr-un om curat în sufletul și trupul lui - căci numai curăția aceasta a omului total este

soarelui în toată lumea învățătura mântuirii. În scurtă vreme glasul de Dumnezeu păziților evangheliști și apostoli a răsunat, în toată lumea și „până la marginile lumii au ajuns cuvintele lor.”

⁷ (In. 16, 7) „Vă este de folos, ca să Mă duc Eu. Căci dacă Eu nu mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi.”

⁸ (Ioan 14, 16-17) „Eu sunt calea, adevărul și viața, și niciun om nu vine la Tatăl decât prin Mine. Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, ați fi cunoscut și pe Tatăl Meu. Dar de acum L-ați cunoscut pe El și L-ați și văzut”. Cunoașterea prin har a lui Hristos, Dumnezeu-Omul, ne duce la cunoașterea și experiența Sf. Treimi.

curăție reală - iradiază în noi o undă de putere curățitoare. Funcțiunile din trupul Domnului, întru totul curate și de aceea pline de elanul dăruirii, ce vin în noi, împreună cu trupul Lui, imprimă o putere curățitoare funcțiunilor trupului nostru, deci un elan de dăruire curată în toate direcțiile.

Fundamentul constituțional și ontologic, al Bisericii, îl reprezintă Unitatea, atribuit fundamental al Ei, care este desăvârșit prin conlucrarea Sf. Treimi. Întruparea Mântuitorului Hristos și pogorârea Sf. Duh, ca pecetluire a unității Bisericii „Căci Biserica este adunarea lui Dumnezeu, pe care Dumnezeu, adică Fiul, a strâns-o întru Sine.”⁹. Sf.Apostoli, precum și urmașii lor, au luptat continuu pentru păstrarea și mărturisirea acestui adevăr infailibil al Bisericii. Unitatea Bisericii derivă în mod firesc, din ființa unitară a lui Dumnezeu. Biserica este una, pentru că Domnul nostru Iisus Hristos nu a întemeiat mai multe Biserici care să existe paralel, ci una singură. Unitatea credincioșilor presupune un efort de apropiere spirituală prin iubire, rugăciune, comuniune, armonie și slujire comună „Prototipul treimic al existenței umane, care este iubirea ca realitate ontologică, se realizează, în mod dinamic, în comuniunea, relația și unitatea persoanelor. Această dinamică a relației, a comuniunii și unității dintre persoane nu poate fi altceva decât actul și efectul libertății..”¹⁰

Unitatea eclezială reprezintă forma substanțială a Bisericii, prin care Iisus Hristos se reflectă deplin, în fiecare mădular al Ei, și prin aceasta omul primește potențialitatea (prin Har) de a fi părtaș autorității Lui celei slujitoare, căci „În consecință, toată autoritatea din Biserică, este concentrată în persoana lui Iisus Hristos. El este un Domn, adică singurul care are putere asupra tuturor lucrurilor, fiind înălțat de-a dreapta lui Dumnezeu (Evr. 12, 2; Col. 3, 1; Efes. 1, 2; Filip. 2, 6-11.). De aceea și unitatea în Unul Domn este manifestată în primul rând în cult și în special în Euharistie... Tocmai datorită acestei poziții pe care o deține în cultul euharistic, Hristos concentrează în Sine toate formele de slujire ce există în Biserică. El este prin excelență Slujitor (Evr. 8, 2); Preot (Evr. 2, 17; 5, 6; 8, 4; 10, 21); Apostol (Evr.3, 1); Diacon (Rom. 15, 8; Lc.22, 27; Mt.12, 18); Episcop (I Petru 2, 25; Evr.13, 20); și Învățător (Mt. 23, 8; In 13, 13); „cel dintâi întru toate”(Col. 1, 18)”¹¹ .

Însăși contextul vieții Sale pământești, viață plină de suferință, umilință (kenoză) și slujirea mulțimilor (vindecarea lor sufletească și trupească), exprimă calitatea Sa

⁹ Alexis Homiakov, *Biserica este una*, trad. Elena Derevici, Alba-Iulia, 2004, p. 6.

¹⁰ Christos Yannaras, *Adevărul și Unitatea Bisericii*, p. 28.

¹¹ Ioannis Ziuzioulas, *Euharistie, Episcop, Biserică*, trad. Pr. Ioan Valentin, București, 2009, p. 70.

deplină de Slujitor, Arhiereu dar și Jertfă, iar prin această simbioză (acțiune perihoretică), și noi, ca membre ale Trupului Lui și îndumnezeiți prin Duhul Sfânt, suntem chemați spre această slujire¹². El nu S-a propovăduit pe Sine, în învățăturile Sale, ci a revelat comuniunea Sfintei Treimi, ca formă deplină a Bisericii Sale, și ca fundament al sinodalității ei. Aceasta este pecetea veșnică a Bisericii, celei noi, care, prin har, proiectează umanitatea în veșnicia lui Dumnezeu. Deci în acest concept (al kenoziei continue), nu putem trage concluzia că Mântuitorul Hristos, ar fi văzut Biserica sa, într-o formă instituțională, condusă de un singur om, ci de comuniunea (sinodală) de oameni, în unitatea deplină, prin harul Duhului Sfânt. Prin această nouă formă de „societate”, omenirea primește sensul deplin al existenței sale. Interacțiunea la nivel personal, într-un mediu al egalității¹³ și al lipsei de individualism, prezintă imaginea unei noi epoci, fondată pe iubire și unitate, o „realitate perfectă” am putea spune, fondată pe Jertfa Mântuitorului Hristos și plinătatea Duhului Sfânt.

Astfel, caracterul sacramental al Bisericii își are izvorul în iubirea Sf.Treimi iar comuniunea comunității ecleziologice, îndeplinită în Euharistie, este partea vizibilă a comuniunii cu Dumnezeu, cu Hristos, prin Duhul Sfânt, prin care vine mântuirea și sfințirea. Caracterul ei sobornicesc este chipul unității dumnezeiești, care pecetluiește toată creația încă de la crearea ei. Chipul iconic al Sf.Treimi, prezent în oameni prin Chipul lui Hristos, după care suntem zidiți, este pretutindeni, prin deplinătatea Harului Duhului Sfânt. El ne împarte tuttora, prin Biserică, darurile negrăite ale dumnezeirii, în mod egal și deplin, prin participarea noastră integrală. Astfel, Biserica este comunitatea sacramentală de împreună rugăciune și mărturisire a credinței de către toți credincioșii ei prin preot sau episcop și împreună cu aceștia, care sunt iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu (I Cor. 4, 1) și slujitori ai lui Hristos, prin Duhul dat lor la hirotonie, deci o comunitate sacramentală, nu în afara episcopului sau preotului, adică a ierarhiei bisericesti sacramentale, cu succesiune de la Apostoli. Dar nici episcopul sau preotul nu sunt iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu și slujitori ai lui Hristos prin Duhul Sfânt, dat lor, decât în Biserică și nu deasupra Bisericii. Căci Capul Bisericii este unul: Hristos Domnul

¹² Mai ales cei ce fac parte din preoția sacramentală, primind prin Hristos, legea cea slujitoare în chip întreit: de a învăța poporul (Mt. 28, 19-20, Mc. 16, 15), de a săvârși Sfintele Taine (Mt. 28, 18-19; Ioan 20, 22-23; Iacov 5, 14; I Cor. 4, 1; Lc. 22, 19), și de a conduce pe credincioși la sfințenie și mântuire (Mt. 18, 14; Lc. 10, 16; I Cor. 5; II Cor. 10, 6; 13, 2, 10).

¹³ Eberhard Arnold, *Early Christians*, p. 12: „Everyone as equally respected, equally judged, and equally called. The result was equality and fellowship in everything: the same rights, the same obligations to work, and the same oportunities...The mutual respect among those early Christians bore fruit in a „socialistic” solidarity rooted in a love that sprang from the belief in the equality of all people.”

nostru, iar noi toți, episcop, preot, adică cler și obștea credincioșilor, mădularele Trupului. Încheieturile acestor mădulare în trupul lui Hristos, prin harul Sfântului Duh dat lor de la Hristos, capul Bisericii, sunt Apostolii și după ei urmașii lor episcopii, căci prin episcop curge harul preoției și al tuturor Tainelor, de la Hristos, prin Duhul începând de la Apostoli și numai prin ei, în Biserică și nu în afara Bisericii. Tainele sunt ale Bisericii și săvârșite de Biserică prin episcop și preot în Biserică.

De aici înțelegem constituția ei teandrică și lucrarea „perihoretică” a celor două realități existențiale, Hristos - veșnicia și omul-limitatul. Prin această unire incomprehensibilă rațiunii noastre limitate, omul primește darurile dumnezeiești ale Trupului Înviat al lui Hristos. Astfel Hristos, ca ipostas divin purtător al umanității noastre jertfite și înviate, nu rămâne pasiv în Biserică, ci în lucrarea Sa de Învățător, de Arhiereu, de Împărat. Hristos întretine cu Biserica și cu fiecare mădular al ei un dialog progresiv în care nici El, nici Biserica, nici mădularele ei nu sunt într-o stare pasivă. Am putea spune că, starea noastră de participare activă este impulsul Duhului Sfânt, ce se află în noi, prin Hristos-Omul, ce ne mișcă spre Tatăl, ca unire prin har.

Căci Mântuitorul Hristos fiind Arhiereul cel veșnic, ce S-a adus pe Sine jertfă veșnică; a transmis, prin Ipostasul Său, potențialitatea omului de a săvârși Taina Răscumpărării (Sfânta Liturghie). El S-a dat ca model întregii lumi; atât fiecărui membru al clerului bisericesc, cât și fiecărui om, ca mădular al bisericii. Căci fiecare, la nivel personal, se aduce jertfă lui Dumnezeu prin smerenie și umilință, deși nu este vorba de o formă văzută a jertfirii, fiecare din noi prin taina pocăinței, participăm la sacrificiul personal, recapitulându-se în noi „Jertfa cea vie - Iisus Hristos” iar „din toate acestea rezultă - după cum spune Părintele Stăniloae - că credincioșii nu sunt obiecte pasive ale lucrării sfințitoare a ierarhiei, ci colaboratori activi ai ei. Mai mult chiar, există o colaborare reciprocă între credincioși și membrii ierarhiei. Ierarhia nu învață numai pe credincioși, ci și învață de la ei. Acesta este un exemplu pentru jertfele și rugăciunile credincioșilor care se sintetizează în jertfa comunității adusă prin preot. Preotul e jertfitorul în care converg credincioșii ca jertfitori. El e jertfitorul comunității, el aduce jertfa și rugăciunile comunității. Episcopul la fel. Iar întreg episcopatul aduce jertfa și rugăciunile întregii Biserici, păstrându-se caracterul de jertfă a comuniunii. Sf.Ap.Pavel, spune, în acest sens, că Biserica este „plinirea,, lui Hristos Însuși (Efes. 1, 23). Este plinirea lui Hristos, ca arhiereu și sfințitor. De aceea, dacă membrii ierarhiei se disting prin trimiterea ce o au de sus pentru săvârșirea acțiunii de sfințire a credincioșilor, în

concret și pe planul interior, trimiterea lor se ține în cumpănă cu rolul activ al poporului credincios, sau acțiunea lor se întrecește cu acțiunea poporului credincios.

Capitolul 3: Dimensiunea hristologică și pnevmatologică a comuniunii sinodale, în epoca apostolică

Forma sinodală a Bisericii reprezintă autoritatea divino-umană a lui Hristos, care S-a făcut, Cel dintâi întru toate. Reprezintă esența Bisericii însăși, ca una ce a luat ființă pe temelia Hristos și este desăvârșită prin harul dumnezeiesc. Căci, precum înainte de venirea Mântuitorului, omenirea, sub jugul păcatului, se diviza și se fragmenta din ce în ce mai mult, prin Biserica lui Hristos, lumea este din nou adunată sub pavăza credinței și primește în firea sa umană, caracterul comuniunii cu celălalt prin legătura harică a Duhului Sfânt. Caracterul sinodal nu este o simplă descriere a formei de organizare a Bisericii ci este „matricea sinodalității treimice”, așa cum spune Pr. Bobrinskoy, în *Taina Bisericii*, p. 61: „...Biserica este sinodală, după imaginea sfatului tinitar lucrător în ea.”

Astfel, Biserica întemeiată de Hristos și pe temelia Hristos, primește, ca element viu și neschimbabil din iconomia Sf. Treimi, acest dar al unității și în același timp al sinodicității, ca mediu de transfigurare a omului și de bună conviețuire. Prin aceasta, dimensiunea vieții Bisericii, are aspectul dinamic al sinodalității, având ca Sursă Primă, pe Cel ce a zidit-O și pe care este zidită - Temelia veșnică Iisus Hristos. Ea este punctul de convergență a întregii umanități, ce are nevoie de puncte comune în contextul realității vieții. Astfel, caracteristica sinodală a Bisericii, reprezintă identitatea ei, ca dinamism al vieții creștine, spre proiecția veșniciei prin harul dumnezeiesc. Aceasta a fost rânduiala Celui pe care s-a întemeiat Biserica și care a sfințit-o „prin scump sângele Său”. Astfel, prin această formă a unității și sobornicității¹⁴, Biserica se aseamănă prin Har cu Sfânta Treime, iar Sfânta Treime prin Ea se pogoară la noi oamenii, prin harul iubirii „Iar în ceea ce privește forma de conducere în Biserică, după Înălțarea Sa la cer, voia Domnului a fost ca ea să fie exercitată în sobor, pe cale sinodală, (Matei 18, 20) „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor”.

Sf. Ignatie Teoforul, în epistola sa către Magnezieni, descrie chipul sinodal (sobornicesc) al Bisericii, din ce în ce mai accentuat. Astfel Sf. Ignatie, zice (cap. 7): „După cum Domnul, n-a făcut nimic, nici prin El Însuși, nici prin Apostoli, fără Tatăl (cf.

¹⁴ Pr. Prof Ioan Floca, *Sobornicitatea (sinodalitatea, universalitatea sau catolicitatea) Bisericii*, în Ort, XXXIV (1982), Nr. 3, p. 409: „Sfântul Duh, deschide calea istoriei, prezenței permanente a lui Hristos, prin mijlocirea comunității ecleziale.”

In. 5, 19; 8, 28), cu Care era unit (In. 10, 30); tot așa și voi să nu faceți nimic fără episcopi și fără preoți... o singură cerere, o singură minte, o singură nădejde în dragoste... Adunați-vă cu toții ca într-un templu al lui Dumnezeu, ca la un altar, în jurul unuia Iisus Hristos (Sf.Euharistie).”¹⁵. Chipul neschimbabil al Jertfei lui Hristos exprimă și fundamentul neclintit al Euharistiei, prin deplinătatea harică a preoției sacramentale. Căci în Hristos și în comuniunea Duhului Sfânt, sobornicitatea (din care nu lipsește nici sinodalitatea¹⁶), Bisericii este deja dată.. Sf. Simeon Noul Teolog, în imnul său (Z. 50), parcă continuând pe Sf. Ignatie, auzim îndemnul Mântuitorului, urmașilor Lui prin har, în Slujirea Jertfei: „Iar voi, conducătorii episcopiilor, înțelegeți că sunteți pecetea chipului Meu și ați fost rânduiți pentru convorbirea vrednică cu Mine și așezați deasupra tuturor dreptilor, ca unii ce țineți locul ucenicilor Mei și purtați chipul Meu dumnezeiesc. Înțelegeți că ați primit chiar peste cea mai mică comunitate puterea pe care em luat-o Eu, Cuvântul de la Tatăl, Eu, care fiind Dumnezeu prin fire, M-am întrupat și m-am făcut îndoit în lucrări, în voință și la fel în firi, care sunt Dumnezeu-om, neâmpărțit, neamestecat și airăși om-Dumnezeu; care, ca om am binevoit să fiu ținut în mâinile voastre, iar ca Dumnezeu sunt cu totul de necuprins de mâinile voastre de lut; Eu care sunt nevăzut celor ce nu văd și neapropiat, care M-am lăsat junghiat pentru toți, căci sunt îndoit, dar într-un singur ipostas...”

Deci modelul slujirii în comuniune¹⁷ reprezintă esența caracteristică a Bisericii celei una, universală și apostolică. Pentru aceea, dimensiunea ei sinodală se reflectă prin egalitatea autorității ierarhice, exemplificate chiar de către Mântuitorul Iisus Hristos la diferite ocazii solemne (Mt. 18, 18), după învierea Sa (Mt. 18, 18-20; In. 20, 20-23; FA. I, 4-8; II, 1-4), de asemenea refuzând categoric să instituie „o ierarhie”, la cererea maicii fiilor lui Zevedei (Mt. 20, 20-27) sau chiar la cererea apostolilor (Mc. 10, 35-44); învățându-i taina unității și a autorității prin slujire (expresia autentică a Bisericii Sale). Văzut în mod general, caracterul sinodal eclezial reprezintă forma deplină a unității prin

¹⁵ Sf. Ignatie Teoforul, *Epistola către Magnezieni*, PSB, vol. I, trad. Pr. Prof. Dumitru Fecioru, București, 1979, p. 167. Asemenea și la (cap. 13): „Supuneți-vă episcopului, și unii altora (Efes. 5, 21), după cum Iisus Hristos, s-a supus după trup Tatălui, iar apostolii lui Hristos și Tatălui și Duhului, ca să fie unire trupească și sufletească.”

¹⁶ În cadrul sobornicității, se evidențiază sinodalitatea, ca „suflare comună a Duhului”, privind slujirea celor rânduiți de Dumnezeu, ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu în Duhul Sfânt. (cf. Evr. 5, 4; In. 15, 16; In 3, 27; 6, 65; Iac. 1, 17; I Cor. 4, 1; II Cor. 6, 4 și Col. 1, 25). Pr. Prof. Ioan Floca, *Sobornicitatea Bisericii*, p. 413.

¹⁷ ÎPS. Ioannis Zizioulas, *Episcop, Euharistie, Biserică*, p. 85. Eusebiu de Cezareea, op. cit., p. 116: „După moartea mucenicească a lui Iacov și după nimicirea Ierusalimului,...apostoliii și ucenicii Domnului,...s-au strâns laolaltă de pretutindeni, după cum se spune, în jurul rudelor după trup ale Domnului-au ținut sfat cu toții...”

Harul Duhului, în Trupul Domnului (Biserica), prin forma disciplinară a credinței¹⁸, spre îndrumarea și buna-conviețuire a credincioșilor între ei, spre păzirea nestrămutată a testamentului apostolic, dăruit prin succesiune, adică Adevărul autentic-Iisus Hristos, Cel răstignit și înviat, de care ne împărtășim prin Taina Euharistiei, unindu-ne prin Duhul Sfânt, într-un singur Trup-Biserica. În acest context, înțelegem valoarea fundamentală a ierarhiei sinodale și a canoanelor întocmite prin unitatea membrilor Bisericii și Darul Duhului Sfânt.

Aspectul dinamic al comuniunii sinodale din epoca apostolică este „euharistic”¹⁹, ca fundament al caracterului sinodal al Bisericii, prin prisma sobornicității, întru plinătatea harului Duhului Sfânt, așa cum mărturisesc Sf.Părinți. Sf.Părinți Apostolici, în epistolele lor sobornicești, sub „oblăduirea Duhului Sfânt”, au mărturisit, în modul cel mai clar și evident, legătura indisolubilă și neschimbabilă a Sf.Euharistiei (fundamentul veșnic al Bisericii) și preoția sacramentală a Bisericii (Episcop)²⁰. Chipul haric, al preoției sacramentale, este prezența Însăși a lui Hristos, Care Jertfește și se jertfește²¹, ca revelație a paradoxului iubirii dumnezeiești.

Sf. Ignatie Teoforul descrie, în chip revelațional, legătura unității sobornicești și sinodale zicând: „De aceea și voi trebuie să mergeți împreună cu voința episcopului²², lucru pe care îl faceți. Că venerabila voastră preoțime, vrednică de Dumnezeu, este așa

¹⁸ Sinoadele sunt expresia sobornicității, a întregului Trup al Bisericii, spre păstrarea nealterată a credinței apostolice, încă din epoca primară.

¹⁹ Elaborat pe larg de Ioannis Zizioulas, în lucrarea sa *Euharistie, Episcop, Biserica*. A se vedea și la : Prof. Dr. Dură Nicolae, *La regime de la Synodalite*, p. 90: „ Dans l, Eglise ancienne, la synodalite renvoie d,abord a la „synaxe” eucharistique, modeles de toute assemblee synodale.”

²⁰ Pentru Părinții Apostolici, imaginea sinodală a Bisericii era destul de clară - episcopul și adunarea episcopilor, în jurul Euharistiei, dar nu în mod izolat, ci în contextul unității întregii Biserici (mădularele ei), formându-se astfel, prin har, chipul unității dumnezeiești.

²¹ Sf. Clement Romanul, *Epistola I către Corinteni*, p 65. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, p. 240: „La această stare de jertfă continuă și de jertfitor continuu, ne atrage Hristos și pe noi. El nu nejertfește ca obiecte, ci ne atrage la o autojertfire ca subiecte, la o autodăruire activă și la o rămânere în ea, împărtășindu-ne de starea Lui de jertfă, în care El de-asemena, nu este obiect pasiv, ci dăruitor. Împărtășindu-ne deci de jertfa Lui, nu ne împărtășim numai de jertfă, ci și de jertfitor. Prin aceasta, devenim noi înșine nu numai jertfe, ci și jertfitori sau preoți ai jertfelor noastre în acest sens restâns.” Sf. Maxim Mărturisitorul, *Scrieri Hristologice*, p. 108: „Dacă unim laolaltă două bucăți de ceară, ele apar întim amestecate una cu cealaltă. La fel, după părerea mea, cel care primește trupul lui Hristos, Mântuitorul nostru și bea Sângele Lui...El este într-un fel adunat și amestecat cu el prin împărtășire, în așa fel încât el este în Hristos și Hristos în el.” A se vedea și la Vladimir Lossky, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, p. 87. Georges Florovsky, *Creation and Redemption*, p.158. Boris Bobrinskoy, *Taina Bisericii*, p. 41. Asemenea la Jean Danielou, Peter Dinklage, Molly Thomas, (Keonza Lui Hristos-Biserica kenotică). Această formă pură de simbioză între Jertfă și Jertfitor, este potențială doar la Dumnezeu ca Cel ce este Însăși izvorul existenței întregii realități universale. Iar asumarea firii noastre în totalitatea ei de către Hristos, a adus schimbarea realității existențiale a lumii întregi, în toate timpurile.

²² Karl Felmy, op. cit., p. 210- (aduce referire la voința ipostaziată a episcopului, în chipul lui Hristos, așa cum spune și Sf. Ap. Pavel „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în Mine.”). Deci , la ceea ce se referă Sf. Ignatie, este însăși expresia voinței Mântuitorului. A se vedea și la Sf. Dionisie Areopagitul, *Despre ierarhia cerească și cea bisericască*, p. 72.

unită cu episcopul ca și coardele cu chitara. De aceea este cântat Iisus Hristos, în unirea voastră și armonioasa voastră dragoste.”

Astfel, Biserica primară se exprimă prin comuniunea sinodală (în contextul sobornicității), ca lucrare deplină vizibilă a Duhului Sfânt în trupul lui Hristos (Biserica), în contextul Bisericilor locale, cuprinse în Biserica Universală. Deci, în contextul Bisericii primare (dar și ca definiție), nu înțelegem ierarhia sinodală ca o „instituție născută pentru autoritate”, ci ca fundament esențial al Bisericii, evidențiat în contextul sobornicității²³, moștenit, în mod direct de la Sf.Apostoli, prin succesiunea harului. Părintele Profesor Ioan Floca, de asemenea, exprimă realitatea sinodală, prin fundamentul sobornicității „Văzută astfel, Biserica sobornicească este Biserica organizată și condusă în mod sinodal, Biserica înțelegerii, a concilierii autorității și libertății prin dragoste, trăirea în sobornicitate, în comunitate, frățietate prin complemetaritate, mărturisind credința cea una, sfântă și apostolică; Biserica întemeiată în învățatură, în cult și în toate rânduielile ei, pe cele statornicite în soboare a toată lumea, sinoade ecumenice sau universale din epoca sfinților Părinți bisericești, din vremea unității întregii creștinătăți, a cărei credincioasă continuare, întru totul neabătută este Biserica dreptmăritoare, Biserica Ortodoxă, adevărată, autentică.”²⁴

Ea, deși este încadrată în timpul istoriei, căci umanitatea se află în timp, este asemenea Capului Ei, în afara timpului, veșnică și imaculată, avându-și sursa în izvorul veșnic al Prea Sfintei Treimi. Deci, fundamentul euharistic al comuniunii sinodale, prin unitatea harică a sobornicității Bisericii, este destul de clar evaluat, explicat și dezvoltat, conform învățaturii Bisericii lui Hristos, cea Una, Sobornicească (Sinodală) și Apostolească. Ea este neschimbată, prin cel neschimbat Iisus Hristos și înveșnicită prin deplinătatea Duhului Sfânt, concretizată în mod văzut prin Sf. Euharistie. Forma finală de exprimare a unei astfel de Biserici din lumea întreagă o reprezintă unitatea în dumnezeiasca Euharistie și în episcop. Dar caracterul sinodalității ierarhice nu reprezintă numai partea administrativă și canonică, dar și pedagogică, așa cum spune și John Meyendorff, în lucrarea sa *The Orthodox Church*, privind activitatea sacramentală²⁵, dar și

²³ Prof. Dură Nicoale, op. cit., p. 328: „Numai prin episcopii și prin preoții Bisericii, credincioșii depășesc subiectivitatea lor, trăiesc sentimentul că la Dumnezeu au acces mai ales prin comunitate, și Dumnezeu le dăruiește bunătățile Sale prin cererile întregii comunități în Biserică.”

²⁴ Pr. Prof. Ioan Floca, op. cit., p. 412. Părintele Floca reprezintă unul din cei mai mari canoniști ai Bisericii Ortodoxe Române, evidențiindu-se prin numeroasele sale articole și publicații pe această temă.

²⁵ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Temeiuri teologice ale ierarhiei și sinodalității ei*, p. 169: „Preoții și episcopii arată că puterea sfințitoare vinde de sus, atât prin faptul că actele sacramentale sunt rânduite de sus, de Hristos, cât și prin faptul că ei le săvârșesc în baza desemnării lor pentru această slujire tot de sus, sau de Hristos. Preoții și episcopii, nu primesc această slujire de la comunitate, nici nu și-o iau de la ei. „Nu-și ia

cea învățătoarească: „Representing the „image of the Lord” in the Christian community, the bishop thus appeared not only as the consecrator of the Eucharist but as the teacher of true doctrine. The definite hierarchic structure of the early Christian communities is thus determined by their sacramental nature.”²⁶

Emeritul teolog al ortodoxiei, Dumitru Stăniloae, exprimă, în articolul său *Natura Sinodicității*, o expresivă și cuprinzătoare viziune despre „comuniunea sinodal-euharistică a Bisericii”, ca mediu al unirii depline între oameni, prin Hristos, în Duhul Sfânt. Astfel, Părintele Stăniloae zice: „Păcatul a făcut și face ca atât unitatea umanității, cât și diversitatea de persoane și de neamuri să fie folosite ca pricini de abuzuri, prin accentuarea unilaterală a unei sau alteia. Sinodicitatea este echilibrul sănătos între unitate și diversitate, sau menținerea și manifestarea diversului în cadrul unității, fără slăbirea unității și fără amenințarea diversității. Sinodicitatea este realizată în Hristos și în Biserică, ca adunare a tuturor în Hristos... Această unitate se realizează datorită lucrării aceluiasi Duh al lui Hristos, (I Cor. XII, 4) „Darurile sunt diferite, dar Duhul este același” Iar aceasta (I Cor. 12, 25): „ca să nu fie neunire în trup, ci mădularele să îngrijească deopotrivă unele de altele..”²⁷

Capitolul 4: Natura sacramentală a sacerdoțiului în Biserică, în lumina sinodalității Bisericii.

Prin această expunere, a dimensiunii sinodale a vieții Bisericii, în cadrul sobornicității ei și în special, perioada epocii apostolice, care este modelul deplin al acestei realități ontologice a Bisericii lui Hristos Cel răstignit și înviat, s-a evidențiat chipul iconomiei treimice pentru mântuirea neamului omenesc. Biserica primară se exprimă prin comuniunea sinodală (în contextul sobornicității), ca lucrare deplină vizibilă a Duhului Sfânt în trupul lui Hristos (Biserica), în contextul Bisericilor locale, cuprinse în Biserica Universală. Expresia unității se reflectă astfel în caracterul sinodal al autorității

cineva de la sine această cinste, ci este chemat de Dumnezeu ca și Aaron” se spune în epistola către Evrei (v, 8). Prin actele lor sfințitoare lucrează transcendența divină. Ei sunt organe slujitoare ale transcendeței divine. Ei au misiunea să înalțe pe credincioși spre Dumnezeu. Dar nu pot face aceasta prin puterea omenească, ci prin puterea care, comunicându-se de sus, îi face pe oameni asemenea lui Dumnezeu.”

²⁶ John Meyendorf, *The Orthodox Church*, p. 12. Iar tot aici, vorbește despre epoca primară, și în general primele trei secole ale creștinismului, ca reprezentând: „the golden age of Christianity”. Epoca de aur a creștinismului (epoca apostolică), este denumită astfel de numeroși scriitori istorici și teologi care au scris despre această perioadă. A se vedea Marie Francois Baslez, *Originile creștinismului*, p. 63; Eberhard Arnold, *The early christians*, p. 8-9; Henry Chadwick, op. cit., p. 21: „the christian society...”

²⁷ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Natura Sinodicității*, p. 607. A se vedea și la: Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, p. 61: „Sinodalitatea este sufletul ortodoxiei.”

bisericești, ca fiind „L'unique centre d'unité fut l'assemblée eucharistique presidee par les Apotres ou par les presbyters-episcopi, et ensuite, par les eveques.”²⁸ Prin umanitatea cea deplin îndumnezeită și pnevmatizată a lui Hristos, omenirea este adusă înaintea Tatălui ceresc, ca ofrandă veșnică și îndumnezeită, sub chipul deplin al ascultării. De aceea, Biserica este acest chip al ascultării veșnice față de Dumnezeu, ca fiind trupul Tainic al lui Hristos, Cel ce S-a smerit pe Sine, în chip veșnic. De aici rezultă că, atât fundamental, cât și chipul Bisericii, nu reprezintă, o instituție pur autoritară sau de regim „dictatorial”, asemenea sistemelor sociale ale lumii, ci reprezintă chipul autorității slujitoare și sfințitoare, pentru omenirea cea îmbibată de păcat. Aceasta au mărturisit-o continuu, începând de la Sfinții Apostoli, care au primit Harul Duhului Sfânt la Cincizecime, în mod direct și deplin, care mai apoi l-au transmis, prin succesiune apostolică (ierahia sacramentală, dar în cercul mai larg al preoției universale (sobornicitatea), până la Sfinții Părinți²⁹ ai epocii patristice. Mărturiile lor, (de multe ori, autentificate prin sângele muceniei lor), reprezintă „testamentul veșnic” al Bisericii, pentru generațiile ce au urmat și vor urma până la sfârșitul veacurilor.

Văzut în mod general, caracterul sinodal eclezial reprezintă forma deplină a unității prin Harul Duhului, în Trupul Domnului (Biserica), prin forma disciplinară a credinței³⁰, spre îndrumarea și buna-conviețuire a credincioșilor între ei, spre păzirea nestrămutată a testamentului apostolic, dăruit prin succesiune, adică Adevărul autentic-Iisus Hristos, Cel răstignit și înviat, de care ne împărtășim prin Taina Euharistiei, unindu-ne prin Duhul Sfânt, într-un singur Trup - Biserica. În acest context, înțelegem valoarea fundamentală a ierarhiei sinodale și a canoanelor întocmite prin unitatea membrilor Bisericii și Darul Duhului Sfânt. Deci o comunitate nu are caracter eclezial fără episcop și nici episcopul nu are plenitudinea slujirii sale, decât în comuniune cu poporul și ceilalți episcopi, în cadrul sinodalității: „S-ar putea spune că, comuniunea sau sinodalitatea episcopală întregeste comuniunea poporului bisericesc iar aceasta din urmă întărește și susține comuniunea sau sinodalitatea episcopală. Poporul credincios dă viață principiilor,

²⁸ Prof. Dr. Dură Nicolae, op. cit., p. 90.

²⁹ Pentru Părinții Bisericești, imaginea sinodală a Bisericii era destul de clară - episcopul și adunarea episcopilor, în jurul Euharistiei, dar nu în mod izolat, ci în contextul unității întregii Biserici (mădularele ei), formându-se astfel, prin har, chipul unității dumnezeiești.

³⁰ Sinoadele sunt expresia sobornicității, a întregului Trup al Bisericii, spre păstrarea nealterată a credinței apostolice, încă din epoca primară. Ignazio Ortiz de Urbina, *Storia dei Concili Ecumenici*, trad. Francesco Masiello, Citta del Vaticano, 1994, p. 15: „Sin dai tempi apostolici, la Chiesa organizzo in diverse occasioni assemblee din vescosi con l, obiettivo di regolare disaccordi in materia disciplinare, pore termine a scismi personali, o cosa, piu grave, respingere attacchi dottrinali contro il deposito della fede cristiana.”. A se vedea și la: Prof. Nicolae Chițescu, *Ființa Dogmei*, în: ST, V (1953), Nr. 3-4, p. 193, Idem, *Dogma și viața creștină*, în: ST, VI (1954), Nr. 1-2, p. 39-40.

ierarhia menține unitatea acestei vieți. Există între ele o complementaritate reciprocă. Slăbirea sinodalității slăbește duhul comuniunii în poporul credincios, slăbirea duhului de comuniune a poporului slăbește sinodalitatea sau comuniunea episcopală. Ideea complementarității dintre sinodalitatea episcopală și larga comuniune bisericească se constată în Biserica veche și în faptul că la sinoade participau și reprezentanții clerului, al monahilor și ai poporului credincios, cerându-se și părerea lor înainte de adoptarea definițiilor sinodale. Pe lângă aceea, fiecare episcop semna aceste definiții numai după ce se convingea că ele corespund cu credința Bisericii, care cuprindea clerul și credincioșii ei și era în legătură cu Traiția ei apostolică.”³¹

Observăm că Biserica exprimă, ca fundament al ei, „natura sa sinodală”, încă de la întemeierea ei, în plinătatea Duhului Sfânt la Cincizecime, prin economia Sf. Treimi. Astfel, „în cuvintele Mântuitorului și în practica sinodală a Sfinților Apostoli, se cuprind temeiurile sinodalității ca formă de organizare și de conducere a Bisericii... aceste temeiuri au constituit ghidul fără greș al întregii lucrări de organizare și de conducere a Bisericii, atât în primul mileniu, cât și mai târziu până în ziua de azi, deși nu în cuprinsul întregii creștinătăți.”³² Deci, dacă Biserica este chipul veșnic al chenozei dumnezeiești a lui Hristos, conducerea ei, ca „lucrare sinergică a divinului cu umanul”, nu putea fi decât în forma comuniunii sinodale, a egalității, și a ascultării prin chipul sobornicității. Astfel, Eberhard Arnold spune, cu privire la epoca apostolică: „Such uniting in the Spirit needs no set forms. Even in the first period, the elders and deacons needed for each community retained the tasks allotted to them, but also accepted the gifts of grace given by the Spirit. Although the tireless travels of the apostles, and prophets helped to strengthen the unity between the communities, the consciousness of being one was created solely by the one God, one Lord, one Spirit, one faith, one baptism, one body and soul given to all.”

Epoca apostolică, prin excelență, rămâne perioada cea mai exemplară de unitate și sinodalitate a Bisericii primare, fără de care creștinismul nu s-ar fi putut răspândi în toată lumea păgânătății, aducând lumină și bucurie omenirii întregi. Sf. Apostoli, deși împrăștiați pe toate continentele globului, lucrau prin Hristos, într-un singur suflet și o singură voință iar Biserica se mărea, fiind adumbrită de Duhul Sfânt. Pentru aceasta, perioada de început a Bisericii, prin lucrarea apostolică și a urmașilor acestora, este starea de realitate existențială a întregii omeniri prin care oamenii, deși de diferite neamuri sau

³¹ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Temeiuri teologice ale ierarhiei și sinodalității ei*, p. 173.

³² Pr. Liviu Stan, *Despre sinodalitate*, p. 158. A se vedea și la: Jean-Claude Larchet, *Biserica Trupul lui Hristos*; Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*; Karl Felmy, *Dogmatica experienței ecleziale*; Alexander Schmemman, *Sacraments and Orthodoxy*, Georges Florovsky, *Biblie, Biserică, Tradiție*; etc.

rare, trăiesc (prin Duhul Sfânt) ca într-o singură suflare, voință și rațiune. Căci fără această unitate a omenirii, împotriva păcatului și a tot ceea ce este opusul binelui, nu ne putem împărtăși de Harul lui Dumnezeu cel în Treime lăudat și astfel ne îndreptăm spre o anulare a existenței noastre, care poate avea consecința veșniciei.

Pliroma Bisericii se definește astfel, prin legătura indisolubilă dintre mădulele trupului lui Hristos, care este Biserica. Prin episcop, care a primit succesiunea harului Duhului Sfânt, Biserica reprezintă Cincizecimea continuă, prin care se revarsă harul tuturor credincioșilor. Această legătură între cler și credincioși are fundament simbiotic, (perihoretic, am putea spune). Ierarhia sacramentală (sinodalitatea) se îndeplinește în cadrul larg al sobornicității (preoția universală), a Bisericii, depinzând una de alta, fără a se exclude una pe cealaltă și nici a se amesteca (contopi) una cu alta, ci în mod perihoretic, asemenea (în chip limitat) perihorezei Sf. Treimi. Astfel, istoria Bisericii nu reprezintă numai simple fragmente ale unor epoci trecute, ci exprimă fundamentul veșnic al legii ei celei dumnezeiești, dată de Însuși Fiul lui Dumnezeu și care îndumnezeiește, prin har, mădulele ei. Omul, în Biserică, prin harul Sf. Duh, în și prin Hristos, depășește parametrii timpului și spațiului, căci aici se petrece fuziunea dintre mărginit și nemărginit, divin și uman. De aceea, potențialitatea omului este prin Hristos, Prototipul și chipul umanității întregi. Astfel, iconomia dumnezeiească (treimică), se reflectă în mod deplin în iconomia bisericească, ca fiind stabilită de Hristos, Arhiepiscopul și Jertfa cea veșnică, prin însăși exemplul vieții Sale. Prin Hristos (în cadrul preoției universale, ca potență a chipului), devenim și noi, atât jertfe, cât și jertfitori.

Biserica este, astfel, păstrătoarea (visteria care nu se strică) nepătată a Revelației dumnezeiești, în chipul văzut al lui Hristos, al cărui trup și este și pnevmatizată de Duhul Sfânt, îndumnezeind mădulele ei. Atât ierarhia împreună cu poporul, uniți prin Euharistie, în fondul sobornicesc, nu fac decât să păstreze, prin Duhul, Adevărul revelat, Sfinților Apostoli și prin succesiune apostolică, datorit generațiilor de creștini care au fost, sunt și vor mai urma, până la sfârșitul veacurilor.